

Závěrečná zpráva projektu specifického výzkumu na rok 2014

zakázka č. 2118

Název projektu: Využití moderních dotykových pomůcek k rané podpoře vývoje zrakových funkcí a zrakových dovedností u dětí se zrakovým postižením

Specifikace řešitelského týmu

Odpovědný řešitel: PhDr. Kamila Růžičková. Ph.D.

Studenti doktorského studia na PdF UHK: -----

Student magisterského studia na PdF UHK: Bc. Tereza Hordějčujová, ID 27919; RČ: 906104/3948; č.

účtu: 218818796/0300; studijní obor P-SMN

Školitelé doktorandů: -----

Další výzkumní pracovníci: -----

Celková částka přidělené dotace: 95.000 Kč

Stručný popis postupu při řešení projektu:

V souvislosti s vývojem nových technologií se v posledních 5ti letech se významně změnila struktura speciálně pedagogické rehabilitační intervence u dětí se zrakovým postižením v raném a předškolním věku. Ke stimulaci zraku byl vytvořen speciální software EDA Play, který řada odborníků doporučuje a využívá. K danému tématu „posouzení přínosu moderní stimulační pomůcky“ dosud nebylo v ČR realizováno žádné výzkumné šetření ani publikovány evaluační data. Je tedy důležité reagovat na tento vývoj praxe a ověřovat, zda jsou moderní postupy v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

Projekt je zaměřen na zmapování přínosu moderních dotykových pomůcek iPad (zejména pak české speciální aplikace EDA Play) pro rozvoj zrakových dovedností (více viz <http://www.edaplay.cz/>) a používaných strategií práce instruktorů stimulace zraku v ČR. Na základě analýzy dokumentů došlo ke zmapování používaných prostředků rozvoje zrakových schopností a dovedností dětí se zrakovým postižením v raném a předškolním věku a míra využívání uvedené dotykové pomůcky instruktory i rodiči. Další oblastí zájmu bylo specifikovat dosavadní zkušenosti odborníků (instructorů stimulace zraku) při využívání uvedené moderní pomůcky. Posledním výzkumným úkolem bylo zjistit názory rodičů na přínosy a případná rizika využívání iPadu pro rozvoj zrakových schopností a dovedností dětí a dopad na celkový vývoj dítěte. Zkušenosti rodičů a profesionálů byly hodnoceny v kontextu vývojových potřeb dítěte raného a předškolního věku s přihlédnutím ke specifickým rehabilitačním cílům.

Základním cílem výzkumného šetření (smíšený výzkumný design) bylo „zmapovat aktuální stav ve využívání moderních strategií a metod stimulace zraku“, zejména pak využívání moderních rehabilitačních prostředků v ČR, tj. v oblasti: a) metod a forem práce a přístupů odborníků SRP k využívání moderních dotykových pomůcek při stimulaci zraku; b) přístupů rodičů dětí se zrakovým postižením k využívání moderních dotykových pomůcek při stimulaci zraku; c) zhodnocení podmínek rozvoje zrakových schopností prostřednictvím klasických a moderních prostředků stimulace zraku; d) zhodnocení metod a forem práce směřujících k celkovému optimálnímu vývoje dítěte se zrakovým postižením.

Stěžejním výstupem výzkumu je specifikace přínosů a rizik při využívání moderní pomůcky v komparaci s tradičními postupy stimulace a reedukace zraku.

V rámci dotazníkového šetření byla oslovena všechna střediska rané péče (dále jen SRP) pro děti se zrakovým postižením v ČR. Respondenty dotazníků byly odborníci: zrazení terapeuti a instruktoři stimulace zraku, kteří s rodinami dětí se zrakovým postižením (dále jen se ZP) pracují (n = 8) a rodiče dětí se ZP, kteří služeb rané péče využívají (n = 10). Dotazníky sloužily k získání konkrétních informací o používaných strategiích rozvoje zraku dětí (poměru využívání iPadu a tradičních pomůcek a metod a názory na přínos této moderní pomůcky). Jako doplňující metoda byla využita případová studie.

Z výsledků šetření vyplývá, že využívání iPadu pro stimulaci zraku dětí se ZP v rámci intervencí SRP je jako stěžejní stimulační pomůcka doporučována a využívána v cca 50% případech. Výhody využívání dotykové pomůcky odborníci spatřují zejména při rozvoji: primárním uvědomění zrakových podnětů, rozvíjení zrakových schopností, rozvoji motoriky ruky a senzomotorické koordinace. Jako další přínosy odborníci uváděli pozitivní vliv na celkový vývoj dítěte (kognitivní schopnosti, soustředění, vytrvalost při plnění úkolů, paměť). Všichni taktéž uváděli vysokou míru atraktivity a s ní spojená pozitiva. Za rizika používání dotykových pomůcek bylo označeno nebezpečí časně získaného nadužívání a rozvoje závislosti na digitálních přístrojích a jednostrannost rozvoje. Tablet nemůže nahradit jiné 3D pomůcky, manipulaci s nimi, řešení reálných situací s reálnými předměty. Nerozvíjí schopnosti praktických dovedností a samostatnosti. Z hlediska rozvoje motoriky se jedná o jednotvárnou činnost. Nejedná se o podporu vytváření představ reálných objektů v prostoru, ale pouze jejich 2D zobrazení. Doporučovaný poměr využívání tradičních a dotykových stimulačních pomůcek představuje 3:1 (tradiční: moderní prostředky). Naproti tomu z šetření mezi rodiči vyplynulo, že většina rodičů využívá dotykovou pomůcku z více než 50%. Pouze ve 2 případech využívá dítě dotykovou pomůcku výhradně za účelem stimulace zraku. Z šetření tedy vyplývá základní rozpor a doporučení pro teorii i praxi – rozdíl mezi doporučením odborné veřejnosti a aplikací pomůcky v nejlepší zájmu dítěte. Je třeba zvýšit úroveň edukace rodičů v oblasti dopadů obou používaných způsobů stimulace a tréninku na vývoj dítěte.

Splnění kontrolovatelných výsledků řešení

Výsledky výzkumu byly prezentovány na 5th International Conference on Education & Educational Psychology (Kypr/Kyrenia - 22. - 25. října 2014). Dále byly výsledky šetření zpracovány do publikačního výstupu, který bude zařazen do periodika Procedia-Social and Behavioral (ISSN 1877-0428) indexovaném v ScienceDirect, Scopus, Thomson Reuters Conference Proceedings Citation Index (ISI, Web of Science). Uvedená publikace zatím nebyla zveřejněna, tudíž nemohla být zadána do OBD. V případě nezařazení výše uvedených výstupů do RIV bude řešitel usilovat o uveřejnění výsledků v odborném periodiku E-pedagogium (ISSN 1213-7499).

Přehled realizovaných výdajů:

a) osobní náklady (mzdy, odměny, odvody na zdravotní, sociální a úrazové pojištění, tvorba sociálního fondu, dohody o provedení práce a dohody o pracovní činnosti) a jejich stručné zdůvodnění – celkem 3.715,- Kč

Odměna řešitele byla stanovena na **3.715,- Kč** (včetně odvodů na ZS a SP) s odůvodněním, že řešitel řídil výzkumný tým, zodpovídal za plnění časového harmonogramu realizace výzkumného šetření a administraci projektu SV 2014. Participoval na zpracování dat a významně se podílel na tvorbě publikačních výstupů, zodpovídal za prezentování a uveřejnění výsledků projektu.

b) stipendia a jejich stručné zdůvodnění – mimořádné stipendium – celkem 15.000,- Kč

Studentce bylo přiznáno mimořádné stipendium ve výši **8.000,- Kč** a mimořádná odměna ve výši **7.000,- Kč**. Odměna byla studentce přiznána s ohledem na skutečnost, že se významným způsobem spolupodílela na přípravě, realizaci a zpracování výsledků výzkumného šetření celorepublikového charakteru. Konkrétně se jednalo zejména o podíl na tvorbě, distribuci a zpracování dat z dotazníků, e-mailovou komunikaci s respondenty, participaci při zpracování výsledků.

c) materiálové náklady (výdaje na pořízení drobného dlouhodobého hmotného majetku, nehmotného majetku – software, kancelářské potřeby, ostatní materiál) a jejich stručné zdůvodnění - celkem 31.325,- Kč

Podmínkou realizace šetření byla Moderní rehabilitační dotyková pomůcka iPad s příslušným speciálním softwarem EDaPlay. Vysoutěženo bylo zařízení Apple Ipad AIR Wi-fi Cellular 32 GB DICOTA vč. ochranného pouzdra a Edu-play SW v ceně bez DPH **14.989,- Kč** (**18.137,-Kč** s DPH).

Kancelářské potřeby (kancelářský papír, tonery, psací potřeby aj.) v celkové hodnotě **13.188,- Kč** byly využity při tvorbě podkladů, samotné realizaci šetření i vyhodnocování získaných dat.

d) další náklady (služby, jiné výdaje) a jejich stručné zdůvodnění – celkem 20.937,- Kč
Konferenční poplatek představoval **13 590,- Kč** představoval podmínku pro uveřejnění výsledků
výzkumu a zveřejnění textu.

Překlad publikačního výstupu a posteru do AJ: **6.500,- Kč** zajistil 100% korektnost cizojazyčného
překlada. Jednalo se o jednacím jazyk konference (5th International Conference on Education &
Educational Psychology). Text výstupu specifického výzkumu bude v AJ uveřejněn v Procedia-Social
and Behavioral (vazba na RIV).

Dalším nákladem v oblasti služeb byla výroba posteru, který byl součástí výstupu/prezentace
výzkumu na 5th International Conference on Education & Educational Psychology. Cena výroby
posteru **847,- Kč**.

e) náklady nebo výdaje na služby jejich stručné zdůvodnění

f) doplňkové (režijní) náklady nebo výdaje v souladu s příslušným řídicím aktem UHK
Jednalo se o zákonné pojištění zdravotní, sociální a důchodové: **1.263,19 Kč** a pojištění cestovní **264,-**
Kč. Dále se projevily kurzovní ztráty ve výši **296,50 Kč**, bankovní poplatky: **436,48 Kč** a jiné ostatní
náklady ve výši **0,40 Kč**.

g) cestovné a jeho stručné zdůvodnění

Doprava a ubytování se stravou zahrnovala dopravu řešitelky do místa jednání - Kypr (Kyrenia) a zpět
byla pokryta částkou **21 802,- Kč** a zahrnovala místní dopravu, letenku, transfér na místo jednání a
ubytování vč. stravy v plné penzi.

Veškeré uvedené náklady byly podmínkou pro zveřejnění příspěvku a textu ve výstupu s vazbou na
RIV.

Povinné přílohy:

- a) kopie publikačního výstupu
- b) výpis z OBD – prozatím není
- c) „Výsledkovka“ z EIS Magion – vyúčtování dotace

Datum: 30. 12. 2014

Podpis odpovědného řešitele